

Hänvisning
RP 315/2022 rd

Riksdagens grundlagsutskott

PeV@eduskunta.fi

Kontaktperson
Rättschef Michaela Slotte

Ärende

Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av nordatlantiska fördraget och avtalet om status för Nordatlantiska fördragsorganisationen, nationella representanter och organisationens internationella personal

Bakgrund

Riksdagens grundlagsutskott har den 9 december 2022 begärt ett utlåtande av landskapsregeringen om regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av nordatlantiska fördraget och avtalet om status för Nordatlantiska fördragsorganisationen, nationella representanter och organisationens internationella personal.

Republikens president beslutade den 17 maj 2022 på framställning av statsrådet att Finland meddelar Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) att Finland är intresserat av att föra samtal om att ansluta sig till Nato. Republikens president utnämnde Finlands delegation för anslutningssamtalen. Under anslutningsprocessen hörde utrikesministeriet Ålands landskapsregering. En företrädare för Ålands landskapsregering deltog i anslutningssamtalen i egenskap av sakkunnig som en del av Finlands delegation.

Efter anslutningssamtalen lämnade utrikesministeriet den 7 juli 2022 en cirkulärnot om undertecknandet av Finlands anslutningsprotokoll till ambassaderna i Helsingfors för parterna i konventionen angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering (FördrS 1/1922) och det med Ryssland 1940 ingångna fördraget angående Ålandsöarna (FördrS 24/1940) (Danmark, Estland, Frankrike, Förenade kungariket, Island, Italien, Lettland, Polen, Ryssland, Sverige, Tyskland). I noten konstaterades det att Finlands anslutning till Nordatlantiska fördragsorganisationen inte står i strid med de internationella förpliktelser som är bindande för Finland i fråga om Ålands demilitarisering och neutralisering.

Behörighetsfördelning

Enligt 59 § 1 mom. självstyrelselagen (ÅFS 1991:71) för Åland ska bifall av Ålands lagting inhämtas över sådana internationella avtal som innehåller bestämmelser som hör till landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet. Nato-fördraget innehåller i huvudsak bestämmelser som hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 34 punkten självstyrelselagen för Åland dvs försvarsväsendet, ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd och beredskap inför undantagsförhållanden. Till rikets behörighet hör även livsmedelsförsörjningsberedskap och livsmedelsförsörjningstransporter.

Med stöd av Nato-fördragets artikel 3 bedrivs även samarbete rörande civil krishantering. Inom ramen för civil krishantering hanteras delvis sådant som enligt självstyrelselagen för Åland hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, exempelvis hälso- och sjukvård (18 § 12 punkten självstyrelselagen för Åland) samt brand- och räddningsväsendet (18 § 6 punkten självstyrelselagen för Åland). Nato-fördraget reglerar inte formellt hur medlemsstaterna organiserar den civila krishanteringens utan den civila krishanteringens anses fortfarande i huvudsak vara en nationell angelägenhet.

Ställningstagande

Inledningsvis vill landskapsregeringen framföra att samarbetet mellan utrikesministeriet och landskapsregeringen har fungerat väl i det arbete som rör Finlands anslutning till Nato. Utrikesministeriet har hört landskapsregeringen under anslutningsprocessen och en företrädare för Ålands landskapsregering deltog i anslutningssamtalen i egenskap av sakkunnig som en del av Finlands delegation.

Landskapsregeringen framförde i sitt yttrande till utrikesministeriet att landskapsregeringen anser det viktigt att det klart framgår av propositionen att utrikesminister Pekka Haavisto i Finlands inledningsanförande under anslutningsdiskussionerna lyfte upp Ålands folkrättsliga ställning samt att det inte framfördes några invändningar i anslutning till Ålands folkrättsliga ställning. Landskapsregeringen framförde även att det av texten i propositionen borde framgå att demilitariseringen och neutraliseringen har en regional europeisk sedvanerättslig status. Landskapsregeringen konstaterar att dessa synpunkter har beaktats i propositionen. Dessutom har propositionen omformulerats så att även landskapsregeringens övriga synpunkter har beaktats.

Landskapsregeringen konstaterar att kravet i 59 § 1 mom. självstyrelselagen för inhämtande av Ålands lagtings bifall till internationella avtal inte förutsätter att de bestämmelser i avtalet som hör till Ålands behörighet är av bindande karaktär. Det är således inte relevant huruvida Nato-fördraget medför krav på lagstiftning då det gäller frågan om huruvida lagtingets bifall ska inhämtas. Det har inte heller betydelse för bedömningen huruvida

behörighetsöverföring sker i form av att beslutandemakt överförs. Bedömningen av huruvida lagtingets bifall krävs görs enbart utgående från om Nato-fördraget reglerar sådant som faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Landskapsregeringen konstaterar att det finns möjligheter att i ett senare skede inhämta lagtingets bifall till Nato-fördraget om det skulle visa sig nödvändigt i enlighet med tidigare praxis rörande inhämtande av lagtingets bifall till internationella avtal.

Lantråd

Veronica Thörnroos

Vicelantråd

Harry Jansson